

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА КОНАШЕВИЧА-САГАЙДАЧНОГО

ФАКУЛЬТЕТ СУДНОВОДІННЯ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

в.о. завідувача кафедри

к.пс.н, доц.

Олена ТИРОН

«29» серпня 2023 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПАТОПСИХОЛОГІЯ ТА КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладачка	Найдьонов Михайло Іванович професор кафедри ПСГД, д. психол. н., ст. наук. співроб
Контактний телефон	+38(050)310-37-26
E-mail	iris_psy@ukr.net
Офіційна назва освітньої програми	Практична психологія
Рівень вищої освіти	магістерський (другий)
Ступінь вищої освіти	магістр
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність	053 «Психологія»
Спеціалізація	-
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Статус дисципліни	Вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Основною метою курсу є забезпечення майбутніх магістрів-психологів теоретичними знаннями та практичними вміннями з основ патопсихології та клінічної психології, а також здатність застосовувати на практиці патопсихологічний діагностичний інструментарій, використовуючи здобутки сучасної психологічної науки.
Інтегральна загальні спеціальні компетентності компетентність, компетентності, (фахові)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК5. Цінування та повага різноманітності та

	<p>мультикультурності.</p> <p>ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.</p> <p>СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.</p> <p>СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.</p> <p>СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.</p> <p>СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.</p> <p>СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.</p> <p>СК11. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.</p>
--	--

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Змістовий модуль 1 - Основні поняття, терміни та визначення патопсихології.

Тема 1. Патопсихологія: предмет і завдання

Загальне поняття про патопсихологію, її завдання та значення.

Поняття про психічну патологію.

Зв'язок патопсихології з іншими галузями наукового знання та практики.

Принципи патопсихологічних досліджень.

Загальне уявлення про найбільш поширені психічні захворювання.

Тема 2. Патопсихологічна характеристика психічних процесів

Розлади відчуття.

Розлади сприймання.

Розлади уваги.

Порушення пам'яті.

Розлади мислення.

Розлади інтелекту.

Порушення мовлення.

Порушення емоційної сфери.

Порушення волі.

Тема 3. Розлади свідомості та особистості

Загальна характеристика свідомості, ознаки розладів свідомості та самосвідомості.

Характеристика основних станів порушеної свідомості.

Порушення опосередкованості та ієрархії мотивів.

Порушення смислоутворення.
Порушення підконтрольності поведінки.

Змістовий модуль 2 - Основні поняття, терміни та визначення клінічної психології.

Тема 4. Клінічна психологія: історія виникнення, предмет, завдання, галузі досліджень.

Клінічна психологія: визначення основних понять.
Становлення й розвиток клінічної психології.
Галузі клінічної психології.

Тема 5. Методи діагностики клінічної психології

Клінічне інтерв'ювання, його етапи та принципи.
Експериментально-психологічні (патопсихологічні) методи дослідження психічних процесів.
Експериментальне нейропсихологічне дослідження.
Оцінка ефективності психокорекційного та психотерапевтичного впливу.

Тема 6. Психологічні феномени та патопсихологічні синдроми при психічних захворюваннях

Відчуття та його характеристики.
Сприйняття. Розлади сприйняття.
Патопсихологічні прояви процесу уваги.
Патопсихологічні порушення пам'яті.
Порушення мислення, інтелектуальні вади.
Емоційні та вольові феномени.
Порушення свідомості.
Найпоширеніші психічні захворювання.

Тема 7. Клінічна психологія особистості та поведінки людини

Визначення основних понять.
Поняття темпераменту та характеру у клінічній психології.
Розлади особистості.
Ексцентричні розлади особистості.
Демонстративні розлади особистості.
Тривожно-астенічні розлади особистості.
Особистісні порушення передпатологічного рівня.
Клініко-психологічні аспекти девіантної поведінки.

Тема 8. Клініко-психологічні аспекти соматичних розладів

Психосоматика і соматопсихологія як галузі клінічної психології.
Основні групи психосоматичних розладів.
Соматопсихічні розлади і психічне реагування особистості на соматичну патологію.

Тематика практичних занять:

Практичне заняття №1. Сучасна патопсихологія: предмет і завдання.

Практичне заняття №2. Особливості патопсихологічної характеристики психічних процесів.

Практичне заняття №3. Патопсихологічні розлади свідомості та особистості.

Практичне заняття №4. Історія виникнення клінічної психології її предмет, завдання та галузі досліджень.

Практичне заняття №5. Діагностичні особливості у клінічній психології.

Практичне заняття №6. Патопсихологічні синдроми та психологічні феномени при психічних захворюваннях.

Практичне заняття №7. Психосоматика і соматопсихологія як галузі клінічної психології.

Приклад тестового завдання:

Дослідження психічного стану включає нижченаведене, крім:

- а) процесів мислення;
- б) настрою чи афекту;
- в) стану свідомості;
- г) спадковості;
- д) пам'яті.

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і здобуття ними навичок наукової діяльності вони залучаються до виконання додаткових видів робіт в певних проектах, ця діяльність враховується при підведенні підсумків роботи здобувачів вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання індивідуально-дослідних завдань.

Приклад індивідуально-дослідницького завдання:

Варіант 1.

1. Патопсихологічна характеристика розладів психомоторики (рухові розлади).
2. Акцентуації характеру особистості, їх класифікація, прояви.
3. Практична задача.

Обстежувана Р. класифікувала предмети, спираючись на однакові закінчення в словах. Так, до однієї групи вона зарахувала мак, жук; до іншої – лопата, лінійка, сливка. Решту предметів вона об'єднала за кольором.

Запитання: яке порушення мислення можна констатувати, проаналізувавши відповідь обстежуваної?

Програмні результати навчання	ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів. ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки. ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій. ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації. ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності. ПР12. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності. ПР13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: практичні роботи, індивідуально-дослідні завдання, підсумкове тестування. Підсумковий контроль: залік

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль – 100 балів

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.

Практичні заняття:

Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, їх відповідями, доповідями та ступенем залученості у дискусії. Максимальна сума становить 5 балів за кожне заняття (до 35 балів).

Самостійна робота

Написання та захист індивідуально-дослідного завдання оцінюються до 35 балів.

Підсумкове тестування

Проходження підсумкового тестування оцінюються до 30 балів.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома - трьома незначними помилками.
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією - двома значними помилками.
65-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-20		F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

РЕКОМЕНДОВАНІ ДжЕРЕЛА ВИКОРИСТАННЯ

Основні:

1. Закалик Г. М., Войцеховська О. В., Шувар Н. М. Основи клінічної психології. Львів : Львівська політехніка, 2020. 410 с.
2. Ільїна Н.М. Клінічна психологія: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 163 с.
3. Колосович О.С., Угрин О.Г. Основи клінічної та патопсихології: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2020.382с.
4. Кулеша-Любінець М. М. Клінічна психологія : методичні рекомендації. 2-е вид., змінене і доповнене. Івано-Франківськ : Електронне видання, 2022. 72 с.
5. Мартинюк А.І. Патопсихологія. Харків : Центр учбової літератури, 2021, 208 с.
6. Николенко Ю.П. Клінічна психологія. Навчальний посібник. Харків : Центр учбової літератури, 2023. 370 с.
7. Османова А.М., Хорунженко Г.В. Навчально-методичний посібник з патопсихології. Київ : Талком, 2022. 188 с.
8. Шкарлатюк К.І. Патопсихологія: навч. посіб. Луцьк : Вежа Друк, 2022. 155 с.

Допоміжні:

1. Крюкова М.А., Курова А.В. Патопсихологія : навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2019.38 с.
2. Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія : монографія. Київ: ЦУЛ, 2019. 369 с.
3. Патопсихологічний словник : [для студентів, аспірантів психологічних спеціальностей, практикуючих психологів та викладачів] / Н.В. Скотна, В.І. Стець. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2019. 348 с.
4. Практична психосоматика: депресія. Навчальний посібник / За заг. ред. О.С. Чабана, О.О. Хаустової. 2-е видання, доповнене. Київ: Видавничий дім Медкнига, 2021. 216 с.
5. Практична психосоматика: тривога. Навчальний посібник / За заг. ред. О.С. Чабана, О.О. Хаустової. Київ: Видавничий дім Медкнига, 2022. 144 с.
6. Хомуленко Т.Б. Основи психосоматики: навчально-методичний посібник Вінниця:Нова Книга,2019.120с.
7. Шебанова С.Г., Шебанова В.І. Клінічна психологія: навчально-методичний посібник. Херсон,2019. 192 с.
8. Vasylieva, N., Kulesha-Liubinetz, M., Trubaieva, K., Dub, M., Ribtsun, Y., & Ivantsev, N. Speech Therapy as a Component of Comprehensive Rehabilitation of Patients with Acute Impairment of Cerebral Circulation. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 2022, 13(3), 181-194.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ:

- Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій <https://duit.edu.ua/public-information/legal-framework/>

- Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій. Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ. <https://duit.edu.ua/public-information/legal-framework/>

Порушення [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (індивідуально-дослідне завдання), перевіряються на наявність плагіату згідно з [Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ](#). У випадках виявлення порушення – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#).

Щодо відвідування

Відвідування практичних занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік тощо) навчання може відбуватися в онлайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «[Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#)». <https://duit.edu.ua/public-information/legal-framework/>